

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

2. Sponsalitia largitas pura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Die ergo, ex Testibus *mox* citandis, tanquam probabilius in nostro casu existimari debere, præmortuum fuisse filium parvulum, ut potè propter teneram ætatem facilius mortì obnoxium. At contrà, si filius fuisset grandior, eum Mater, ut potè forpina, debilius sit, ipsam Matrem fuisse præmortuam, præsumendum foret. Vide hæc fuisse apud Iurisperitos. In l. *Qui duos*, §. *Cum in Bel-tum*, ff. *de reb. dub. l. cum pubere*, l. *cum mulier*.

30. Quid, si omnibus expensis, in dubio adhuc res versaretur? Tunc putarem, vel pro possidente, esse sententiam ferendam ut *modo* dixi n. 27. in simili, vel si nullus possideret, dividenda esse bona pro rata dubii. Sed redeamus ad nostra.

Donatio supellectilium, an valeat inter Coniuges?

31. Inquires secundò: An, si coniux alteri coniugi donet, constante matrimonio, vestes, annulos & supellectilia domus, ejusmodi donatio confirmetur morte donantis?

Respondeo: Confirmari, sicut cæteras aliarum rerum donationes, si vera donatio fuit. Verùm, hoc opus est, hic labor, conticere, an in hoc genere dictorum donatorum donatio fuit vera, quando ex verbis donantis id cognosci non potest.

32. Aio, distinguendum esse: Vel enim sunt vestes pretiosæ, vel ordinariæ, & viles (id, quod certè iudicio prudentis, spectata nobilitate, vel qualitate coniugum diiudicandum est: nam vestis, v. g. serica erit pretiosa pro uxore rustica, quæ ejusmodi non est pro nobili) Si vestes ergo donatæ sint ex prioribus, non censentur donatæ, sed solum usus esset concessus: si ex posterioribus, donatæ censeri poterunt. Ratio est, quia donatio nunquam præsumitur, nisi de ea certò constet, cum nemo præsumatur prodigere res suas, *L. cum de indeb. ff. de probatione*. Cum ergo facilè donentur villia, præsertim ei, quem amas, difficulter pretiosa: ideo, illa donata esse, hæc non item diiudicari poterit: *Legge Glossam, in leg. cum quid, ff. si certum petatur*, quæ notat, quodvis extat coniectura, ut aliquid sit collatum ex alia causa, quàm donationis, nunquam intelligi esse donatum: At in casu nostro est coniectura ea pretiosa concedi, ut decentior appareat coniux in alterius domo, ad quod sufficit duntaxat earum rerum solus usus.

33. Excipe tres casus. Primò, quando in aliqua Regione, etiam pretiosa absolute donati consueverunt. Secundò, quando coniux est multum nobilis, & dives. Tertiò, quando dantur occasione, quod coniux aliquid donaverit coniugi. In his enim tribus casibus præsumitur absoluta, & vera donatio. In primo, quia donans præsumitur, se conformare consuetudini. In secundo, quia tunc valet, quod *modo* diximus, putà, rem pretiosam existimari vilem (sed profectò talem metiendam ad proportionem personæ, &c.) In tertiò, quia videtur tunc esse retributio ex gratitudine, iuxta dicta *n. 16*.

Donata intuitu alterius Coniugis.

34. Inquires tertiò: An donata coniugi intuitu alterius coniugis, v. g. intuitu amicitie, beneficii, consanguinitatis affectus, acquirantur ei, in cuius intuitum donantur, an ei, cui donantur? Petrus, v. g. dat Bertæ annulum ex eo, quia Maritus eiusdem Bertæ, qui est Medicus, ipsi Petro sanitatem reddidit, cuiusnam erit annulus, Bertæ, an Medici Mariti? Supponimus, autem Medicum satis abundè pretium suæ artis habuisse.

35. Respondeo: Si donavit in dictum pretium laboris, vel alio modo constet, Petrum voluisse rem dare Marito, non est dubium, quod res donata acquiratur Marito, quia acquisitio rei donatæ dependet à voluntate donatoris: At, si velit donare uxori quidem, sed intuitu viri, licet Bonacina *l. c. num. 10.* cum Bart. & aliis putet, acquiri viro; tamen Bald. alique apud Bonac. *l. c.* putant, acquiri uxori, quia iam uxori res donatur. Profe-

ctò utrumque probabile, sed hoc potius probabile. Meum enim est, seu in meum dominium est, etiam si mihi sit donas, licet intuitu, & ex meritis alterius gloria, quam infanti baptizato dat Deus in nomine Christi, verè infantis est?

Donata Mulieri putata uxori.

36. Inquires quartò, de eo casu, quem Commencio *Theol. moral. d. l. 2. n. 647*. Vide etiam *Dianum d. l. 2. ref. 28*, sic proponit, decernitque: Petrus habebat uxorem Antoniam in uxorem, & quia illam amabat, uxorem ipsi dedit: postea comperiens matrimonium esse nullum, quirit, an illa donationes teneam, an revocari queant?

Respondet, eas fuisse, sicuti fuerunt, intactas, perperam tempus eas mutat. At quo modo intactas fuerunt?

Respondet, & primo quidem, si fuerunt reventoria, valida fuerunt. Secundò autem, si gratia, vel videri, an, si Petrus cognovisset eam, ut antea cognovisset, & tunc fuisset item valida. Tertiò, si non disset, nisi, ut uxori, die tunc dona præstisset, etiam ac propterea, non fuisse liberat, nec fuisse valida. Tunc (addit) Cur non possint compensari cum uxoris corporis muliere, etiam ex errore ipsi crediti per errorem uxoris ex illo. Cuius ultimo huic addito ego necessarium rationem adnecto, debere scilicet prudentis arbitrio pendere dona, ut fiat scilicet iusta compensatio interitæ & proportionatum pretium usus corporis talis interitæ. Deinde dico, si mulier dedit usum sui corporis, non dedit etiam usum sui corporis viri: & fortassis et magis gratum fuerit mulieri habuisse talem usum, quam stimulum, quam contrà.

Donata cum iuramento.

37. Inquires Quintò: si coniux alteri quid donet, iuncto donationis iuramento, confirmaturne donatio, quæ sit valida?

Respondeo esse validam in eo sensu, ut non possit vocari ob iuramenti reverentiam, docet communis sententia. Quid in nostra sententia dicendum sit, & quomodo distinguendum, diximus, cum egimus de iuramento, *lib. 3. in Decal. cap. 3. §. 5. a. num. 41.* ubi etiam videmus, §. 6. etiam si iuramentum det robur dictæ donationi ex virtute Religionis tantum, non tamen ducit ad confirmationem iustitiæ.

§. 11. De sponsalitia Largitas.

1. Sponsalitia largitas, quæ solet esse inter sponsos, tantè quàm contrahatur matrimonium per verba de præstati, est de vera donatio, & hic ea est inter differendum: est autem duplicis generis. Alia purè, quando nimirum inter sponsos, nec osculum intercessit, nec copula. Alia non purè, quando scilicet intercessit, licet priori, mox §. sequenti de posteriore.

Sponsalitia Largitas pura.

2. Sit generalis Regula: Sponsalitia largitas seu pura donatio cuiuscunque rei, etiam pretiosa, inter sponsos de futuro; ita valida est, ut, si subsequatur matrimonium, illudque consummetur, donata acquirantur omnino donatorio, sine necessitate infirmationis, ut habet Diana, *p. 8. tr. 6. ref. 25.* secus dicta donata revertantur ad donatorem. Noventur singulæ clausulæ, & Regula.

3. Dictum est primò, (*Sponsalitia largitas*) non enim hic loquimur, si constet aliquid independentem à matrimonio secuturo fuisse donata; sic enim non est sponsalitia largitas, sed donatio facta extraneo, de qua hic non agimus.

4. Dictum est secundò, (*Donatio cuiuscunque rei*) non enim est prohibitio, seu limitatio citra res, quæ sponso sibi invicem donare possunt.

5. Dictum est tertiò, (*inter sponsos de futuro*) Hic ergo sit, ut, si inter illos adit impedimentum, sita

Res habita per Sponsaliciam largitatem, an necessario servanda pro filiis Donantis?

Afferitur communis Doctrina affirmans.

13. Iam verò insurgit nunc quaestio, an, quando ex securo iam matrimonio enascuntur filii, ea, quae mulier habuit à sponso per donationem, si transeat ad secundas Nuptias, debeat reservare pro dictis filiis, an possit de illis donatis liberè disponere, eaque dare etiam filiis posterioris matrimonii?

14. Huic quaestioni respondetur communiter, debere reservari pro filiis prioris matrimonii, si ipsi vivunt, si-
cuti etiam omnia bona, ab ipsa matre per donationem inter vivos, vel per ultimam voluntatem habita à primo coniuge, siue tempore constantis matrimonii, siue tempore sponsalicii, quia, ita habetur in iure, l. *Femina, C. de secundis Nupt.* & ita habent Gomez, Molina, Sanchi, Turrian, apud Bonacinam, d. 3. de contrah. quast. 13. p. 3. n. 32. Illa autem, quae ab aliis habuit mulier intuitu viri prioris matrimonii, debere etiam reservari dictis filiis, docet idem Bonacina, loc. cit. p. 4. num. 32. v. *Secundo col- legi*, quod certè est consequenter ad Bartoli opinionem, quam ipse Bonacina tenet, bona scilicet data uxori intuitu viri, acquiri ipsi viro, ut vidimus *supra*, §. 1. n. 35. At in alia probabiliori sententia Baldi *ibid.* allata, quam multi tenent, ea bona acquiri ipsi uxori, non ita est; & mihi videtur satis probabile, non ita esse; nam dicta lex *Femina*, solum dicit esse reservandum pro filiis, quidquid ex bonis priorum Maritorum fuerint assecutae. At hæc bona, de quibus est quaestio, Maritorum non sunt, ut tanquam probabilius *ibid.* indicavimus.

15. Omnes autem à dicta reservatione pro filiis prioris matrimonii excipimus cum eodem Bonacina loc. cit. p. 3. num. 32. v. *Hac tamen*, medietatem sponsalitiæ largitatis, quando intercessit osculum, vel copula, nam, quia hæc medietas, tunc acquiritur ipsi uxori, ut mox dicemus, idè de ea poterit liberè disponere sine ulla obligatione eam reservandi pro dictis filiis.

16. Dictum est num. 14. (pro filiis, si ipsi vivunt) si enim, vel mortui fuerint filii procreati à dicto priore matrimonio, vel nulli sint filii procreati, dispositio hæc legis *Femina*, locum nullum habet, sed in mulieris libera potestate remanebunt ea bona, ut clarè notat eadem l. *Femina*.

Afferitur nostra opinio negans donata uxori debere servari pro filiis prioris matrimonii.

17. Hactenus communem doctrinam in medium attulimus. Nunc studiosis Lectoribus meis considerandum propono, hæc ideo ab Imperatore fuisse disposita, quia leges civiles, quae abhorrent à secundis Nuptiis, volunt ab illis viduas retrahere. Cum ergo leges Canonicae, quas sequi debemus, Nuptias secundas non reproben, unde nullam culpam mulier, ad eas transendo, etiam intra annum luctus, committat, poenam amissionis praedictorum donatorum nequaquam incurret.

18. Confirmatur primò, ex Sacro Textu, C. *penult. & C. ult. De sec. Nup.* qui sic habet:

Super illa quaestione, an mulier possit sine infamia nubere intra tempus luctus (hoc est, intra annum à morte viri) secundum leges definitum. Respondemus, quod cum Apostolus dicat: Mulier, viro suo mortuo, soluta est à lege viri sui, in Domino nubat, cui voluerit, per licentiam, & auctoritatem Apostoli ejus infamia aboletur.

19. Confirmatur secundò, Nam Glossa communis d. cap. ultimo, cum attulisset aliquorum opinionem assentientium, propter dictam Apostoli licentiam mulierem non evadere poenam, qua privatur antenuptiali donatione, & omni eo, quod ex liberalitate viri ad eam pertinet pervenire, & item assentientium, Ecclesiam non potuisse hanc poenam tollere, cum, inquam, Glossa communis

V 3 hæc

etiam si contracta sint sponsalia sub conditione dispensationis, & ante dispensationem aliquid donetur, illam non fore sponsalitiæ largitatem, sed donationem, qualis solet fieri extraneis, eodemque modo mensurandam, ac illam. Ratio est, quia, tunc non sunt verè sponsi. Ita Sanchi, l. 6. *matrim.* d. 18. cap. 7. & d. 19. num. 6. Vide etiam multa in hanc rem apud Dianam p. 1. r. 4. à resol. 28.

6. Dictum est quartò, (ita valida est, ut subsequatur matrimonium, &c.) Donationes enim sponso, semper praesumuntur fieri sub conditione futuri eventus, id est, futuri matrimonii. Vnde si hoc non subsequatur, res donatae restitueandae sunt integrè donatori, cum iis limitationibus, seu explicationibus, mox afferendis, l. num. 9. Quare, quando sponsus, vel sponsa dono sibi invicem dant vestes, abique similia: cum donatio absoluta nunquam, ut nuper §. 2. num. 22. diximus, praesumatur, semper praesumuntur donari ex causa futuri matrimonii, & ob ejus decus, non verò absolute, ut transferatur dominium illarum in alterum: Nisi forte sint vestes quotidianae, & non pretiosae, vel adfint aliae coniecturae probantes absolutam donationem, qualem esse concedimus, si res sint esculentae, & poculentae, quae servari, usque ad contractum matrimonium non solent, vel, quando in aliqua Regione sit mos vsurpatus à sponsis, absolute donandi. Vide hoc fufius agitarum à Ioan. Angel. Boss. tom. 2. tit. 8. *De restit. locatium, dissol. sponsi*, ubi multa ad rem de hoc argumento notat; etiam si dicat sponsus: *Dono, seu dono mitto has res pretiosas sponsae*, adhuc non praesumi absolutam donationem, quia sensus solet esse, dono ad ornatum meae futuræ conjugis, dono ad ejus usum, si sequatur matrimonium, &c.

7. Dicitur quintò, (Illudque consummetur) quia sic solum videtur conditio integrè completa, siquidem ante consummationem potest matrimonium dissolvi per ingressum in Religionem. Ita Sanchi, l. c. d. 19. à n. 1.

8. Dictum est sextò, (Donata acquirantur omnino donatario) Ratio est, quia positis iis, quae iam praedicta sunt, purificatur conditio, atque adeo valida facta est donatio.

9. Dictum est septimò, (Secus revertatur ad donantem, &c.) id, quod clariùs sic distingue, Ex l. cum veterum, C. De donat. ante Nupt. & ex Mol. d. 296. & ex Bosho l. c. aliique: Vel matrimonium non sequitur ob solius donantis culpam, siue sit Sponsus, siue Sponsa, & tunc donans duo mala contrahit: Alterum est, quod res omnes per sponsalitiæ largitatem donatas recuperare non valebit; remanent enim apud eum, qui culpam non habet: Alterum, quod restituere eidem debet omnia, quae per similem largitatem fortè habuit ab alio.

10. Vel matrimonium non sequitur, culpa donatarii, & tunc is omnia restituet donanti, qui est sine culpa, & meritò, nam æquitas non patitur, ut relictus sine sua culpa amittat Sponsam, seu Sponsum, & item dona alteri concessa intuitu matrimonii.

11. Vel tertio, matrimonium non sequitur, nullius culpa, ut, si alteruter ex Sponsis moriatur, vel fiat Religiosus (hæc enim culpa non est) & tunc omnia redeunt in pristinum, hoc est, Sponsus debet restituere totum, quod habuit à Sponsa, & hæc totum, quod habuit ab illo. Excipe in hoc tertio casu, nisi fortè hæc passa sit osculum, vel copulam, de qua re mox *infra*, §. 3. num. 4.

12. Vel denique quartò, non subsequitur matrimonium ex communi utriusque libero consensu, & tunc paritè modo, ac dictum est numero praecedenti, omnia redeunt in pristinum, id est, totum, quod dono alter accepit, restituetur alteri, quia ob consensum liberè praestitum dissolvendi sponsalia, tacite convenire videntur, ut quilibet restituat accepta, neque hic osculum, aut copula aliquid proderit Sponsæ, ut mox *infra*, §. 3. n. 5. videbimus.

hæc attulisset, Glossa marginalis notavit in margine n.

4. sic :

Immo potuit, quidquid dicat Bernardus, cui standum non est.

Si ergo ablata est ab Ecclesia ejusmodi pœna, cur debet mulier eas donationes amittere ?

20. Ad hæc, scio, quid respondere possint Iurisperiti Civiles, nimirum, duas esse constitutas pœnas contra Viduam transeuntem ad secundas Nuptias in anno latus ; alteram, infamiam, alteram, amissionis bonorum ipsi donatorum, priorem tolli, Sacris Canonibus non verò posteriorem. Ita Glossa Civilis, in d.l. i. C. de secund. Nupt. Pœna, quæ imponitur mulieri eo, quod nimis festinanter nubat, de qua in hac l. (id est, pœna infamiae) est sublata per dictum Apostoli. Pœna verò quæ imponitur ideo, quod nubat secundo, de qua l. Fœminæ, & alibi, non est sublata. Ita dicunt communiter omnes Canonistæ in c. penult. & fin. de secundis Nuptiis. De quo vide omnino Abbatem in dicto c. finali.

21. Verum, ego tria habeo contra hanc Glossam, & consequenter contra Resolutionem Iurisperitorum. Primum, si in margine dicitur, ut ego num. 19. modò notavi, leguntur illa verba (Immo potuit, &c.) qua veritate dici ut, omnes Canonistæ ita sentire in dicto c. fin. Num fortasse, quando scripta est prædicta Glossa Civilis, nondum illi capitulo erat addita Glossa hæc marginalis Canonica ?

22. Secundum : Si nobis conceditur, sublata esse pœnam infamiae inflictam l. i. citata, non ex alio capite, nisi, quia est pœna, qua ratione negas, non esse sublata pœnam amissionis donatorum inflictam, quam ipsa Glossa Civilis etiam pœnam merito appellat, dicens hæc amissione puniri dictam mulierem ? Certè nimis gratis id negas, cum nulla profus apparet ratio disparitatis.

23. Dices, eam satis apparere, quia pœna infamiae nubentis intra annum est pœna mulieris ipsi inflicta in odium tantæ festinantiae, ac amissionis donatorum, inflicta ex susceptis secundis Nuptiis, est lata in favorem filiorum prioris matrimonii. Respondeo, hanc amissionem redundare in favorem filiorum, ultro concedimus : sed dicimus (quod certè nemo negabit) radicem hujus favoris esse pœnam, quam Iura Civilia abhorrentia à secundis Nuptiis infligunt : Cum ergo hæc pœna non sit ex Sacris Canonibus infligenda, nec favor ille redundabit pro filiis.

24. Tertium : Cur prædicta Glossa Civilis remittit me ad Abbatem, in d. cap. fin. de sec. Nupt. cum ego illum inveniam pro nostra sententia ? Esto, dicat contrarium esse multorum Canonistarum. Verba Abbatis, quæ multum faciunt ad hanc quæstionem elucidandam, hæc sunt :

Quamquam ista litera, nempe concedens secundas Nuptias, loquatur de infamia, tamen ratio litera est universalis quoad omnes pœnas. Probat hoc satis in antiqua, dum Papa prohibuit, me ad iacturam, vel infamiam allegaretur, esse transitus ad secundas Nuptias contra istam mulierem, & si audacia concederetur, tenerem contra communem opinionem, quod, etiam pœnas inflictas favore filiorum, mulier non deberet incurere. Primum, quia favor filiorum non debet esse causa puniendi mulierem, vel impediendi matrimonium à Deo concessum. Item ex defectu potestatis, nam Imperator non habet potestatem interdicendi matrimonium ad tempus, vel apponendi pœnam, per quam tollatur indirecè libera facultas contrahendi : non enim negari potest, quia ex ipsis pœnis, etiam inflictis favore filiorum, intimidetur matrimonium, & tollatur libera contrahendi facultas, & sic posset mulier incurere peccatum fornicationis, abstinendo se de secundo matrimonio, ne incurreret pœnas Iuris.

25. Sed paulò post, sic addit :

In iudicando tamen, vel consulendo, quæ est communis opinio Doctorum, quam nos sequi per aliquem violatam : & ideo nos autem contra opinionem tantorum. Hactenus Abbas. Cujus ultima clausula, quædam timida, Lector diiudicet.

§. III. Sponsalitia Largitas non parva

id est :

Quando inter Sponsos intercessit osculum, vel copula.

1. **V**T, quod proposuimus declarandum, manifestissimè, satis erit, si hic affectamus, si sponso, C. de Donat. ante Nuptias, & breviter explicamus. Si à sponso (ait lex) rebus sponsa donatis, inter osculo ante Nuptias, hunc, & vel illam mori contingere, mediam partem rerum donatarum ad superiorem partem præcipimus, dimidiam ad defuncti, vel defunctæ heredes. Osculo non interveniente, tota donatio revertetur. Quod si sponsa, interveniente, vel interveniente osculo, aliquid sponsi fuerit largus, & Nuptias hunc, vel illam mori contingere, ratione infirmata, ad donatorem sponsam, vel sponsores donatarum rerum dominium transferuntur.

2. Vbi nota primò, loqui Textum de osculo, sed doctores extendere propter partem, immò rationem, ad copulam. Convenientia hujus dispositionis fuit, velle, saltem per medietatem donatorum, ruborem sponsæ, & difficultatem iterum nubendi, quam patitur ex osculo, vel copula, compensare.

3. Nota secundò, hunc favorem dari Sponsæ, non Sponso, quia hic dictum ruborem, & difficultatem patitur.

4. Quid, si sponsalia dissolvantur alio modo, scilicet culpa, v. g. per alterius ingressum in Religionem.

Respondeo, adhuc hunc favorem concedi Sponsæ, non verò Sponso, quia æquè illa passæ est ruborem, & ror hic.

5. Quid, si solvantur ex communi consensu ? Respondeo, tunc nihil lucrari Sponsam, quia, sentiendo dissolutioni sponsalium, videtur remittere suum. Ita Molina, d. 290. num. 2. & 3. Sanch. lib. 6. de d. 21. n. 6. Tur. d. 77. dub. 4. alique. Aliqui autem aliam effectum, ut nihil lucratur Sponsa, requirunt, ut consensus utriusque sit simul. Verum, sufficere ex intervallo etiam si antea Sponsus, vel Sponsa consensit, non probat Sanch. l. c. n. 7. & merito : æquè enim sic censetur facta renunctio.

6. Quid, si culpa sponsi, vel sponsæ sponsalia dissolvantur, ut fornicatione, vel hæresi, vel simili causa ab alterutro data, lucrabit tunc alter aliquid ex fructibus donatis ?

Respondeo, cum Sanch. l. c. n. 8. Sponsam, si non solvantur matrimonio culpa Sponsi, acquirere fructus sponsalium largitate habitam à Sponso, & pariter Sponsam, si non sequatur matrimonium, culpa Sponsæ eandem sponsalium largitatem acquirere. Ratio est eadem, quam diximus §. præced. num. 10.

7. Nota tertio, osculum, vel dictam copulam, si Sponsa dictam medietatem, quando verè Sponsa, ut si intercesserint ante veram sponsam, non ergo, si hæc intercesserint ante veram sponsam, ut si intercesserint cum impedimento dirimentis, ut ab utroque Sponso, vel cum sponsalibus sub conditione celebratis, quæ certè nulla sunt ante adfectionem conditionis : tunc enim osculum, & copula, etiam omnino inhonesta, quibus favere, concedendo, illa dimidietatem donatorum, Iura nunquam volunt. Atque in hoc casu, licet aliqui dicant, si forte, si quid Sponsus à Sponsa, vel contra, receperit, debet tradi Fisco, tamen verius iudicat Sanch. lib. 6. de d. 21. posse retineri, donec accedat sententia Iudicis contrarietatem.